

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

NARCIZEM NA FACEBOOKU

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORICI

Ajda Ajradinovic

Neža Vengust

MENTORICA

pred. učit. zgo. Romana Podbregar

Celje, marec 2014

Osnovna šola Hudinja

NARCIZEM NA FACEBOOKU

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorici :

Ajda AJRADINOVIK, 8. A

Neža VENGUST, 8. A

Mentorica:

pred.učit. zgo. Romana PODBREGAR

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2014

KAZALO

1 Povzetek	5
2 Uvod	6
3 Teoretični del	7
3.1 Razvoj Facebooka	7
3.2 Širjenje in uporaba Facebooka po svetu	8
3.3 Uporaba Facebooka pri Slovencih	10
3.4 Kaj je narcizem?	12
3.5 Facebook in mladostniki	13
3.5.1 Prednosti Facebooka	13
3.5.2 Slabosti Facebooka	13
3.6 Zakonodaja	15
3.6.1 Evropska zakonodaja	15
3.6.2 Slovenska zakonodaja	16
4 Raziskovalni del	18
4.1 Opis metod dela	18
4.1.1 Predstavitev poteka raziskovalnega dela	18
4.2 Predstavitev in utemeljitev rezultatov	19
4.2.1 Anketiranje učencev	19
4.2.2 Analiza ankete	19
4.3 Intervju s svetovalno službo	26
5 Razprava	27
5.1 Kaj sva ugotovili?	27
6. Zaključek	31
7 Priloge	32
8 Viri in literatura	35

KAZALO GRAFOV

GRAF 1: Uporaba Facebooka	19
GRAF 2: Število prijateljev	20
GRAF 3: Osebno poznanstvo prijateljev	20
GRAF 4: Objavljanje fotografij na Facebooku	21
GRAF 5: Menjava profilne slike	21
GRAF 6: Uporaba retuširanja	22
GRAF 7: Uporaba programov	22
GRAF 8: Lajki na fotografiji	23
GRAF 9: Lajkanje svoje fotografije	23
GRAF 10: Kritika/nasilje na Facebooku	24
GRAF 11: Žaljive pripombe	24
GRAF 12: Vrsta žaljivih pripomb	25
GRAF 13: Nadzor staršev	25

KAZALO SLIKOVNEGA GRADIVA

SLIKA 1: Uporabniki Facebooka po svetu	8
SLIKA 2: Največje države uporabnice Facebooka	9
SLIKA 3: Uporabniki Facebooka v Sloveniji	10
SLIKA 4: Starostna sestava uporabnikov Facebooka v Sloveniji	11
SLIKA 5: Deskam varno	17

KAZALO PRILOG

Anketni list	32
--------------	----

1 POVZETEK

Raziskovalna naloga predstavlja narcizem na Facebooku in njegovo uporabo med učenci predmetne stopnje. Raziskovali smo, ali učenci objavljajo svoje fotografije, po možnosti retuširane, število prijateljev, doživljanje nasilja, oziroma njegovo izvajanje. Preverili smo, v kakšni meri starši nadzirajo uporabo Facebooka pri svojih otrocih. Pri raziskovanju smo uporabljali metodo pregledovanja pisnih virov in spletnih strani, metodo anketiranja in intervjuja.

Večina učencev predmetne stopnje uporablja Facebook in svoj profil opremi s fotografijo, ki jo menja enkrat mesečno. Dve tretjini uporabnikov svojo fotografijo retušira. Merilo priljubljenosti je število prijateljev in lajkov na Facebooku. Večina učencev ima petdeset do sto prijateljev, ki jih načeloma poznajo, podobno je s številom lajkov. S kritiko in žaljenjem se je na Facebooku soočila tretjina anketiranih, petina pa ga je tudi izvajala. Žalili so priljubljenost, obleko in postavo. Kaj učenci delajo na Facebooku, nadzira le polovica staršev, manj kot petina je staršev devetošolcev. Strokovnjaki opozarjajo, da je dobra ozaveščenost o nevarnostih zlorabe otrok s strani socialnih omrežij ključna. Pri tem otroke sicer ščitijo evropska in slovenska zakonodaja ter priporočila spletne strani Safe.si. Glavno vlogo pa imajo starši, ki s pogovorom o varni uporabi, in ne s prepovedjo uporabe Facebooka, lahko najbolje zaščitijo otroka pred zlorabo na Facebooku.

2 UVOD

Sva učenki 8. a razreda, Ajda Aradinovik in Neža Vengust, z OŠ Hudinja. Tema raziskovalne naloge je povezana z uporabo Facebooka in narcizmom na njem. Za to temo sva se odločili, ker sva opazili, da vedno več sošolcev uporablja različna socialna omrežja, med njimi prednjači Facebook. Ker sva tudi sami njegovi uporabniki, naju je zanimalo, kako se z narcizmom na Facebooku soočajo najini vrstniki in kako ta vpliva na njihovo življenje oziroma samopodobo. Strokovne podatke o tem pojavu sva poiskali na spletu. Literatura, ki sva jo uporabili, je s področja novinarskih člankov, diplomskih in raziskovalnih del, Kazenskega zakonika, priporočil Evropske skupnosti in napotkov Informacijskega pooblaščenca Republike Slovenije.

Pred raziskovanjem teme sva si postavili naslednje hipoteze:

- Večina anketirancev uporablja spletno stran Facebook.
- Svoj profil posodablja najmanj 2-krat na teden.
- Povprečno imajo najmanj 200 prijateljev.
- Večina anketirancev je že doživela nasilje po spletu.
- Anketirani so tudi sami že izvajali verbalno nasilje po spletu.
- Starši redno kontrolirajo svoje otroke pri uporabi Facebooka.

Pri raziskovalnem delu sva uporabljali različne raziskovalne metode. Pri teoretičnem delu naloge sva uporabili metodo pregledovanja pisnih virov, ki sva jih našli na spletnih strani. Pri raziskovalnem delu sva si pomagali z metodo anketiranja, v katero sva vključili učence od 6. do 9. razreda, in metodo intervjuja.

3 TEORETIČNI DEL

3.1 Razvoj Facebooka

“Facebook je družabno orodje, ki povezuje ljudi z njihovimi prijatelji in drugimi, ki študirajo, delajo in živijo v njihovem krogu,” se glasi slogan Facebookove strani. Domeno facebook.com je leta 2004 ustanovil Mark Zuckerberg kot mrežo za komuniciranje in deljenje podatkov preko spleta za harvardske dodiplomske študente. Dandanes se Facebooku lahko pridruži vsakdo, od velikih korporacij pa do šol in glasbenih zasedb. Člani omrežja imajo na razpolago številna orodja, ki jim omogočajo različne načine medsebojne komunikacije. /1/

Aplikacije za grajenje spletnih socialnih omrežij (angl. social network sites ali krajše SNS) so t. i. Web 2.0 storitve, ki so med uporabniki svetovnega spleta požele veliko zanimanja. Začetki segajo v Združene države Amerike, v leto 1997, ko je bilo postavljeno spletno mesto SixDegrees.com. Razmah je nastal šele v začetku tega desetletja z razvojem Ryze.com, LinkedIn in Flickr. Za trenutno veliko priljubljenost pa so poskrbeli predvsem Friendster, Myspace in Facebook, ustanovljeni med leti 2002 in 2004.

Množična uporaba aplikacij za gradnjo spletnih socialnih omrežij je kmalu pritegnila tudi pozornost akademskih krogov. Strokovnjaki so mnenja, da spletna socialna omrežja, kot aplikacije posameznikom omogočajo:

- izgradnjo javnih ali delno javnih osebnih profilov znotraj omejenega sistema,
- oblikovati seznam uporabnikov, s katerimi so povezani in
- vpogled in brskanje po seznamu članov njihovih omrežij oziroma omrežij drugih uporabnikov. /2/

Ob prijavi v omrežje, nov član vpiše nekatere, za uporabo, obvezne podatke, kot so ime in priimek, spol in datum rojstva. Po lastni presoji lahko vpiše še svojo izobrazbo, kraj bivanja, našteje svoje interese, opredeli svoj stan, vpiše kontaktne informacije ter doda svojo fotografijo. Vsak lahko izbere, ali naj bo njegov profil na vpogled vsem uporabnikom omrežja ali le prijateljem. V omrežju Facebook uporabniki ustvarjajo albume s fotografijami, objavljajo videoposnetke ali pišejo besedila in označijo svoje prijatelje tako, da z dokumenta ustvarijo povezavo do njihovih profilov. Poleg tega lahko svoje profilne podatke razširijo z deljenjem svojih političnih in verskih prepričanj, navajanjem najljubših citatov, podpiranjem (“Všeč mi je”) posameznih strani in s pridruženjem skupinam. /3/

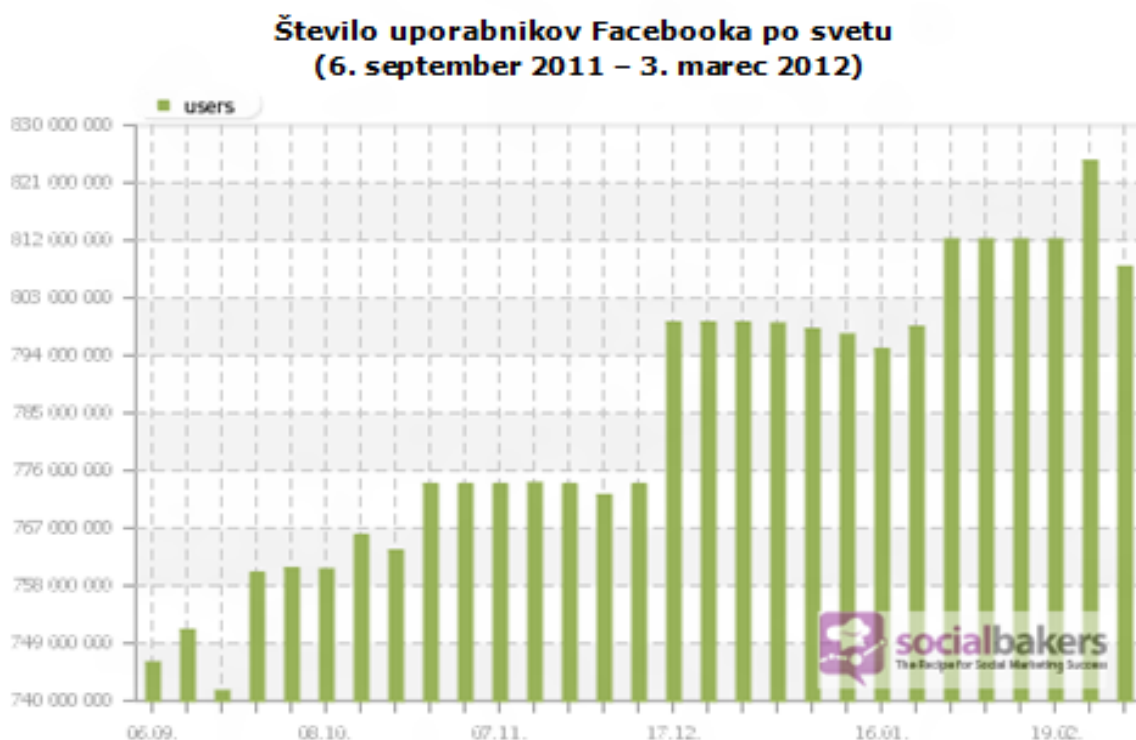
/1/ ZUCKERBERG, M. Facebook. com na <http://sl-si.facebook.com/> (29.1.2014).

/2/ RIS <http://www.ris.org/index.php?fl=2&lact=1&bid=9805&par/> (2.2.2014).

/3/ BERLOT, E. Prepoznavanje narcizma na Facebooku, str. 6.

3.2. Širjenje in uporaba Facebooka po svetu

Facebook je po številu obiskovalcev leta 2008 prehitel tekmecca MySpace in tako postal največje družabno omrežje na svetu. Januarja 2009 je dosegel 150 milijonov aktivnih uporabnikov po svetu, v juliju 2010 je ta številka narasla na 500 milijonov, oktobra 2012 pa 938 milijonov. Podatki portala [Socialbakers](#) kažejo, da je bilo 5. oktobra 2012 v Evropi 243 milijonov uporabnikov Facebooka, v ZDA pa 238 milijonov. Število uporabnikov Facebooka je julija 2010 preseglo pol milijarde, v januarju 2011 pa že 600 milijonov. Ta številka je v marcu 2012 dosegla 810 milijonov in še raste. /4/

Vir: SocialBakers

Slika 1: Uporabniki Facebooka po svetu

Top 10 držav po številu uporabnikov Facebooka (marec 2011)

#	Država	Uporabniki	Rast v zadnjih 6 mesecih		Penetracija (populacija)
1.	ZDA	155.604.120	+21.678.740	+16,19%	50,16%
2.	Indonezija	35.174.940	+7.374.780	+26,53%	14,48%
3.	Združeno kraljestvo	28.940.400	+936.900	+3,35%	46,42%
4.	Turčija	26.417.820	+2.584.680	+10,84%	33,95%
5.	Filipini	23.180.920	+6.505.760	+39,01%	23,20%
6.	Indija	22.057.280	+8.477.180	+62,42%	1,88%
7.	Mehika	21.892.020	+6.408.380	+41,39%	19,47%
8.	Francija	21.037.340	+1.752.920	+9,09%	32,48%
9.	Italija	18.438.760	+1.732.120	+10,37%	31,74%
10.	Kanada	17.381.700	+916.440	+5,57%	51,49%

Vir: SocialBakers

Slika 2: Največje države uporabnice Facebooka

V povprečju je leta 2010 na Facebooku vsako sekundo registracijo opravilo skoraj 8 uporabnikov. V desetih državah, kjer so uporabniki Facebooka najbolj številčni, se nahaja 57 % vseh uporabnikov Facebooka. Na prvem mestu so ZDA, kjer so našli skoraj 156 milijonov uporabnikov Facebooka./5/

Oglaševalci so že zdavnaj odkrili, da lahko prek spletnih mest gradijo identiteto svoje blagovne znamke tako, da med prijatelje, recimo, dodate Coca Colo. Spotakljivejše pa so druge možnosti, ki jih Facebook ponuja oglaševalcem. Ti lahko na njegovi strani vtipkajo, kdo so njihovi ciljni potrošniki, nato jim Facebook na podlagi podatkov, ki so jih uporabniki razkrili o sebi, poišče profile, ki se ujemajo z usmeritvijo oglaševalca./6/

/5/RIS /[http://www.ris.org/index.php?fl=2&lact=1&bid=11980&parent=27?/\(4.2.2014\).](http://www.ris.org/index.php?fl=2&lact=1&bid=11980&parent=27?/(4.2.2014).)

/6/CRNOVIĆ, D. Moj ego je težak 500 prijateljev, Slovenci v spletnih socialnih omrežjih *Mladina* 50 (20. 12. 2007).

3.3 Uporaba Facebooka pri Slovencih

Marca 2011 je bilo v Sloveniji 627.360 uporabnikov Facebooka, v oktobru 2012 pa skoraj 715 tisoč, kar predstavlja 35,7 % vseh Slovencev in 55 % slovenskih uporabnikov interneta.

V raziskavi Socialna omrežja 2011 je RIS ugotovil, da ima 60 % uporabnikov interneta oblikovan profil na vsaj enem od spletnih socialnih omrežij. 93 % uporabnikov spletnih socialnih omrežij uporablja Facebook, 39 % Netlog, sledijo jima MySpace (20 %),

Twitter (18 %), LinkedIn (13 %) in Hi5 (13 %).

Vir: SocialBakers

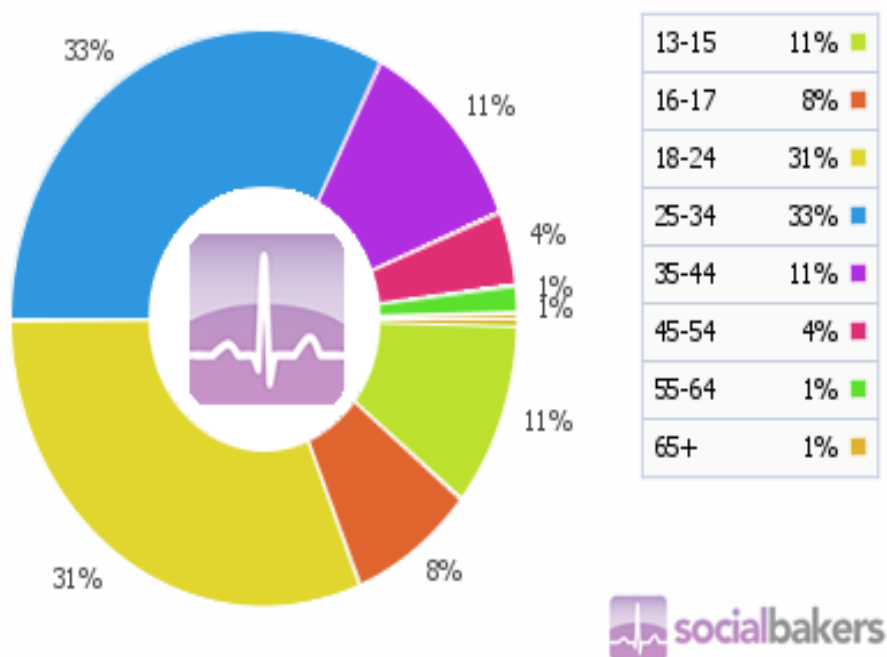
Slika 3: Uporabniki Facebooka v Sloveniji

RIS je v raziskavi Spletna obiskanost 2010 ugotovil, da je Facebook 10. najbolj obiskana spletna stran pri nas. Mesečno ga obiše 504 tisoč posameznikov v starosti 10-75 let.

Število uporabnikov Facebooka pri nas se od leta 2010 povečalo za skoraj 50 tisoč. Rast uporabnikov v zadnjih 6 mesecih je bila 4,4 %, kar predstavlja približno 27 tisoč posameznikov. Takšno stanje nas glede na rast uporabnikov Facebooka med 213 opazovanimi državami uvršča na 172. mesto./7/

/7/RIS /<http://www.ris.org/index.php?fl=2&lact=1&bid=9805&par/> (4.2.2014).

Starostna sestava uporabnikov Facebooka v Sloveniji (marec 2011)

Vir: SocialBakers

Slika 4: Starostna sestava uporabnikov Facebooka v Sloveniji

Podatki portala SocialBakers kažejo še, da med slovenskimi uporabniki Facebooka prevladuje starostna skupina od 25 do 34 let (33 %), ki ji sledijo uporabniki od 18 do 24 let (31 %). Med slovenskimi uporabniki Facebooka najdemo zelo malo posameznikov starih 45 let ali več. Glede na spol med slovenskimi uporabniki Facebooka skoraj ni zaznati razlik, saj med njimi najdemo 52 % moških in 48 % žensk./8/

3.4 Kaj je narcizem?

Narcizem je izraz, ki izvira iz grške mitologije. Narcis je bil bog, ki se je zaljubil v odsev lastne podobe v bazenu z vodo. Dandanes se uporablja za opis osebe, za katero je značilna sebičnost, nečimrnost, ponos in egoizem.

Narcizem se nanaša na osebnostne lastnosti, ki izražajo veličastno in napihnjeno samopodobo. Povezan je s pozitivnimi in pretiranimi pogledi posameznikov na inteligenco, moč in fizično privlačnost. Narcistični posamezniki so zelo družabni, samozavestni in zelo dobro funkcionirajo pod pritiski, po drugi strani pa so impulzivni, agresivni in ne priznavajo svojih napak oziroma jih sploh nimajo za napake. Težijo k popolnosti, ker menijo, da takšni, kakršni so v resničnosti, niso zaželjeni in vredni ljubezni. Njihove verbalne sposobnosti so ponavadi nadpovprečne, znajo izbirati besede in jih uporabljati v manipulativne namene. Neuspehe, zmote ali neodgovorno vedenje opravičujejo s pomočjo racionalizacije, pri čemer se izmikajo odgovornosti in posledicam svojega ravnanja. /9/

Pri posameznikih s potezami narcistične osebnostne motnje opazimo naslednje lastnosti:

- občutek lastne večvrednosti in posebnosti,
- pretiravanje z vrednotenjem lastnih talentov in dosežkov,
- egocentrično vedenje,
- hvalisanje in bahavost,
- potrebo po tem, da jih drugi občudujejo,
- ostre reakcije na kritične pripombe in neuspeh.

Strokovnjaki poskušajo narcizem razložiti skozi vzgojo narcističnih posameznikov. Razvijal bi se naj skozi zaščitniško, popustljivo in precenjeno starševstvo. Starši precenjeno hvalijo kakršna koli dejanja svojih otrok in jih odobravajo, ne opozarjajo pa jih na njihove napake. Ti otroci sebe dojemajo kot čudovite, nezmotljive in popolne./10/

Pojem narcizma pa številni strokovnjaki povezujejo tudi s sodobnimi gibanji in subkulturami mladih. Ti so vedno bolj samozavestni, saj imajo pravico do svobodne izbire in se sočasno zavedajo položaja v družbi. Prav tako so pomembni pritiski vrstnikov oziroma sprejem v določen krog posameznikov, ki za mlade predstavlja okolje, v katerem lahko postanejo, kar želijo in jih tam tudi cenijo. /11 /

/9/ILIN, B. Značilnosti in razvoj patološkega narcizma. /<http://narcisticnaosebnostnamotnja.weebly.com/zna269ilnosti-in-razvoj-patoloscaronkega-narcizma.html/> (13.12.2013).

/10/GERDINA, T. Narcistična osebnostna motnja.2008 /<http://www.viva.si/Psihijatrija/2786/Narcistična-osebnostna-motnja-1-del/> (13.12.2013).

/11/ BERLOT, E. Prepoznavanje narcizma na Facebooku, str. 8.

3.5 Facebook in mladostniki

3.5.1 Prednosti Facebooka

Vedno več mladih uporablja internet za prosti čas in druženje z vrstniki in prijatelji. Facebook je iz več razlogov dobra priložnost za nova poznanstva, odpira pa tudi karijerne priložnosti, saj pravi ljudje lahko vodijo v nova omrežja, novo omrežje pa lahko pomeni novo priložnost za delovno mesto. Tako se mrežijo tudi študentje tržnega komuniciranja, ki so na Facebooku že ustanovili nekaj skupin, kjer se združujejo mladi s podobnimi ambicijami.

Uporaba imen in priimkov je v pomoč tudi pri iskanju izgubljenih sorodnikov. Tako najdemo primere, ko je nekdo med svoje prijatelje dodal vse ljudi, ki imajo enak priimek kot on, in našel celo nekaj sorodnikov, s katerimi se je nazadnje srečal pred desetletjem. Podobno izkušnjo ima Matej absolvent prava, pred časom se je povezal z gospo iz Amerike, ki je iskala sorodnike iz Dolenjske. Izkazalo se je, da mladi pravnik res pozna neko družino s priimkom, ki ga je gospa iskala, in pomagal jim je vzpostaviti stik. /12/

3.5.2 Slabosti Facebooka

Iz več razlogov pa je Facebook škodljiv in celo nevaren. Na nevarnosti Facebooka opozarjajo mnogi, saj so naši podatki dostopni neznano komu. Vodilni svetovni psihiater dr. Himanshu Tyagi opozarja, da so lahko Facebook ter ostala spletna socialna spletna omrežja zelo nevarna za najstnikova čustva in psiho, saj virtualna identiteta namreč slabi realno podobo. Dr. Tyagi je prepričan, da imajo ljudje, ki so kot virtualne osebnosti zelo aktivni, zelo slabo samopodobo. Najstniki, rojeni po letu 1990, sploh ne poznajo sveta brez interneta, psihiatri pa so slabo pripravljeni na psihične motnje otrok, ki so zelo povezane z njegovo uporabo.

Osebi, ki živi v virtualnem svetu, čas teče zelo hitro, odnosi se vzpostavljajo in izginjajo „na klik“, identiteta pa se preprosto izbriše, če ti ni všeč. Ob takšnih možnostih se realni svet kmalu zdi dolgočasen in nezanimiv. Mladostniki lahko imajo težave s postavljanjem sistema vrednot v realnem svetu. Tudi vodilna britanska nevroznanstvenica, Susan Greenfield, opozarja, da naj bi Facebook in ostala socialna spletna omrežja pri mladih ljudeh povzročala težave s koncentracijo in pozornostjo, povečevala pa željo po takojšnji zadovoljitvi in spodbujala sebičnost. Greenfieldova opozarja, da bodo imeli otroci, katerih družabno življenje je odvisno od socialnih mrež, kasneje v življenju določene posledice. Veliko učiteljev in staršev pa že opaža, da imajo otroci težave s koncentracijo in pozornostjo ter vzpostavljanjem komunikacije v ne-virtualnem svetu. /13/

/12/ CRNOVIĆ, D. Moj ego je težak 500 prijateljev, Slovenci v spletnih socialnih omrežjih *Mladina* 50 (20. 12. 2007).

/13/Uporaba interneta in njegov vpliv na vsakdanje življenje mladih. http://student.pfmb.uni-mb.si/~dkorpar/e-prirocnik/vpliv_interneta_facebook_mladi.html/ (9.1.2014).

Raziskovalci v ZDA so potrdili sum mnogih skeptikov globalnih družabnih omrežij in vzpostavili neposredno povezavo med številom prijateljev, ki jih ima določena oseba na

omrežju Facebook, in stopnjo narcisizma. Raziskava, objavljena v reviji *Personality and Individual Differences*, je pokazala, da imajo tisti, ki so se uvrstili visoko na vprašalniku o narcistični osebnosti, na Facebooku večje število prijateljev, večkrat se označijo na fotografijah, ki jih objavijo, ter pogosteje spreminjajo svoj status in svojo nosilno fotografijo./14/

/14/ Narcisi se na Facebooku večkrat označijo na fotografijah. Washington - MMC RTV SLO/STA, 19.3. 2012 (9.1.2014).

3.6 Zakonodaja

3.6.1 Evropska zakonodaja

10. februarja 2009 je sedemnajst vodilnih internetnih podjetij v Luxembourgju prvič podpisalo evropski sporazum za izboljšanje varnosti mladoletnikov, ki uporabljajo spletišča za socialno mreženje. Ta vključujejo Arto, Bebo, Dailymotion, Facebook, Giovani.it, Google/YouTube, Hyves, Microsoft Europe, Myspace, Nasza-klaza.pl, Netlog, One.lt, Skyrock, StudiVZ, Sulake/Habbo Hotel, Yahoo!Europe in Zap.lu. Spletišča za socialno mreženje pritegnejo 41,7 milijona rednih uporabnikov v Evropi ter spreminjajo način medsebojnega sporazumevanja na spletu. Uporaba socialnih omrežij se je v zadnjih letih v Evropi povečala za 35 % in pričakovati je, da se bo do leta 2012 podvojila na 107,4 milijona uporabnikov. Da se zagotovi njihova nadaljnja rast, se morajo mladi uporabniki pri širitvi svojih omrežij ali izmenjavi osebnih podatkov počutiti varno. Sporazum, podpisan na dan varnejšega interneta, ki ga organizira Evropska komisija, bo najstnikom omogočil obvladovati možna tveganja, s katerimi se soočajo na spletu, kot so ustrahovanje preko spleta (nadlegovanje otrok na spletnih straneh ali prek tekstovnih sporočil), navezovanje stikov (kadar se odrasli človek spoprijatelji z otrokom z namenom spolnega zlorabljanja) in tvegano vedenje, kot je razkrivanje osebnih podatkov.

Tveganja želijo omejiti tako, da:

- zagotovijo **gumb za „prijavo zlorabe“**, ki je preprost za uporabo in dostopen uporabnikom ter jim omogoča prijavo neprimernega stika drugega uporabnika ali njegovega ravnanja z enim samim klikom,
- zagotovijo, da so celotni spletni profili in sezname stikov uporabnikov spletnih strani, ki so prijavljeni kot mladoletniki, **samodejno nameščeni kot „zasebni“**. To bo ljudem s slabimi nameni otežilo stik z mladimi,
- zagotovijo, da je iskanje **zasebnih profilov** mladoletnih uporabnikov onemogočeno (na spletnih straneh ali prek iskalnikov),
- zagotovijo, da so **možnosti za zasebnost** vedno **vidne in dostopne**, na podlagi katerih uporabniki enostavno določijo, če lahko njihovo spletno pošto berejo samo njihovi prijatelji ali tudi vsi ostali,
- preprečijo **mladoletnim uporabnikom**, da uporabljajo njihove storitve, če so ciljni uporabniki socialnega mreženja najstniki, stari nad trinajst let, je treba osebam pod to starostjo otežiti spletno prijavo.

Spletišča za socialno mreženje so Komisijo obvestila o svoji individualni varnostni politiki in o tem, kako so ta načela uveljavljala **do aprila 2009**. /15/

/15/ Socialno mreženje: Sporazum Komisije za varnejšo spletno uporabo med največjimi internetnimipodjetji. http://ec.europa.eu/information_society/activities/social_networking/index_en.htm/

(9.1.2014)

3.6.2 Slovenska zakonodaja

Najnovejše raziskave raziskovalnega središča Pew kažejo, da mladostniki vse več informacij o sebi delijo na socialnih omrežjih. Leta 2006 je svoje fotografije na socialnih omrežjih objavilo več kot 79 odstotkov mladih, leta 2013 pa že 91odstotkov. Zaskrbljujoče je, da je samo 9 odstotkov mladih zelo zaskrbljenih glede možne zlorabe in izrabe osebnih podatkov. /16/

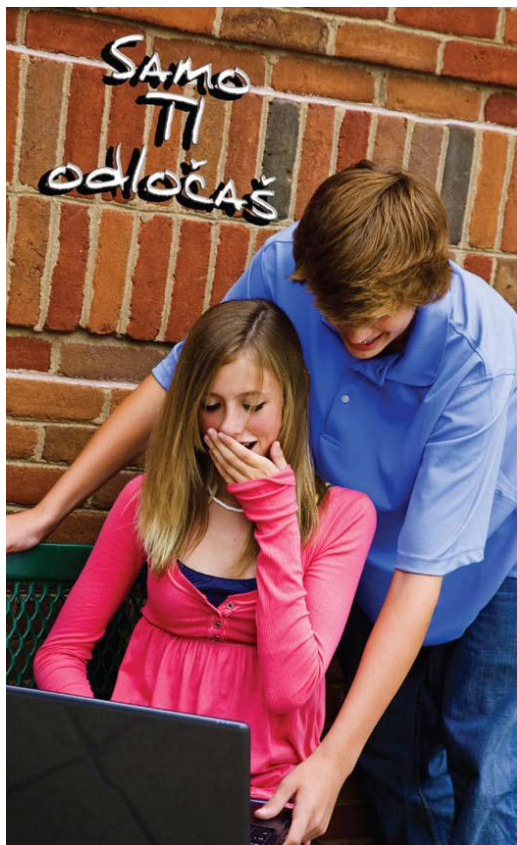
Težava se pojavi, ker otroci nimajo ustreznega znanja, kako primerno zaščititi svoj profil, katere podatke in slike objaviti, in na splošno, kako komunicirati na spletnem socialnem omrežju. Prav tako otroci tekmujejo, kdo ima več virtualnih prijateljev, s tem pa je povezano potrjevanje oseb, ki jih ne poznajo, za posameznim profilom pa se lahko skriva kdorkoli. Preprečevanje uporabe spletnih socialnih omrežij lahko nadomestimo s svetovanjem in izobraževanjem, da bodo otroci to počeli relativno varno. Zaradi neznanja so lahko mladostniki žrtve različnih oblik kibernetškega kriminala, ki ga po slovenski zakonodaji obravnava Kazenski zakonik. Najpogostejše nevarnosti, ki prežijo na mlade in so opredeljene v Kazenskem zakoniku (členi 138, 154, 187) /17/, so:

- **Zloraba osebnih podatkov**, kjer se uporabijo osebni podatki (v našem primeru fotografije) brez osebne privolitve posameznika (154. člen KZ).
- **Spletno nadlegovanje**, ki se kaže kot ustvarjanje lažnih profilov, ustvarjanje sovražnih spletnih strani, sovražni govor in žaljivke, zasledovanje uporabnikov na spletu, kraja identitete, objavljanje posnetkov, zloraba osebnih podatkov in objavljanje posnetkov, posnetih z mobilnimi telefoni na spletu. Posledice nadlegovanja so lahko hude in dolgotrajne, saj gre za psihično nadlegovanje, ki je nemalokrat hujše od fizičnega (138. člen KZ).
- **Seksting**, ki označuje pošiljanje svojih golih fotografij preko mobilnega telefona ali interneta svojim vrstnikom. To početje je najbolj značilno za najstnike, stare od 13 do 19 let, zanemarljivo pa ni tudi pri mlajših od 13 let. Nekaterim mladim se zdi to zabavno in ne vidijo možnih negativnih posledic takega vedenja. Za nekatere najstnike je to način iskanja pozornosti, potrditve in stika z nasprotnim spolom. Nekateri se počutijo prisiljene, če tega ne bodo storili, saj se bojijo, da bodo izgubili priljubljenost ali možnost za zvezo s simpatijo.

/16/ Vpliv socialnih omrežij na mladostnike/<http://novice.najdi.si/predogled/novica/d05294c33d95fabfeffecf72416ed141/Planet-Siol-Net/Lepota-in-zdravje/Vpliv-socialnih-omre%C5%BEij-na-mladostnike> (13.1.2014).

/17/ Kazenski zakonik /<https://zakonodaja.com/zakon/kz/187-clen-prikazovanje-izdelava-posest-in-posredovanje-pornografskega-gradiva> (13.1.2014).

Do sekstinga pogosto pripelje tudi izsiljevanje in pritisk vrstnikov. Nezaželenih posledic sekstinga ni malo, saj se lahko gole slike razširijo širše, kot je bilo sprva mišljeno (187. člen KZ). Da bi mladostniki bili bolj ozaveščeni o pasteh uporabe spleta in socialnih omrežij, je Informacijski pooblaščenec Republike Slovenije izdal uporabno brošuro z nasveti, kako se izogniti navedenim oblikam kibernetkega kriminala. Podobna brošura je namenjena tudi staršem, učiteljem in vsem, ki se ukvarjajo z mladostniki. /18/

Vir fotografije: Informacijski pooblaščenec Republike Slovenije

Slika 5: Deskam varno

/18/BREČKO, L. Raba spletnih socialnih omrežij med otroki in nevarnosti
<http://www.fvv.uni-mb.si/DV2013/zbornik/kriminologija/brecko.pdf> (13.1.2014)

4 RAZISKOVALNI DEL

4.1 Opis metod dela

4.1.1 Predstavitev poteka raziskovalnega dela

OŠ Hudinja obiskuje 487 učencev, in sicer 266 učencev je iz prve triade in 221 učencev iz druge ter tretje triade. V raziskavo so bili vključeni učenci druge in tretje triade, anketo so izpolnjevali 203 učenci, kar predstavlja 92 odstotkov učencev. Zaradi slabše bralne razumljivosti sva iz raziskave izvzeli učence petih razredov. Predvidevali sva, da ti ne uporabljajo Facebooka na način, ki sva ga raziskovali. Večino podatkov, ki so predstavljeni v teoretičnem delu, smo dobili na spletu.

Za metodo raziskovalnega dela sva izbrali anketo, s katero sva v najkrajšem času dobili potrebne podatke. Prav tako sva nekaj vprašanj o problemih narcizma postavili tudi svetovalni službi.

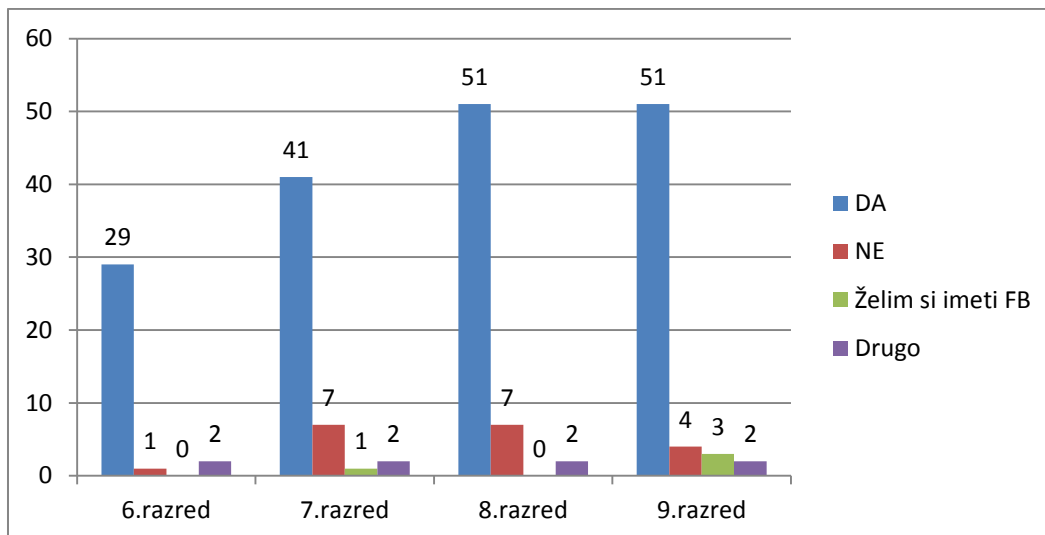
4.2 Predstavitev in utemeljitev rezultatov

4.2.1 Anketiranje učencev

Z anketo sva od učencev naše šole dobili podatke, ki sva jih potrebovali za raziskavo. Pri anketi sva večinoma uporabili zaprti tip vprašanj in vprašanja z dopolnitvenimi odgovori. Pri obdelavi podatkov sva ugotovili, da spol anketirancev ni toliko pomemben, zato ga nisva grafično ponazorili.

4.2.2 Analiza ankete

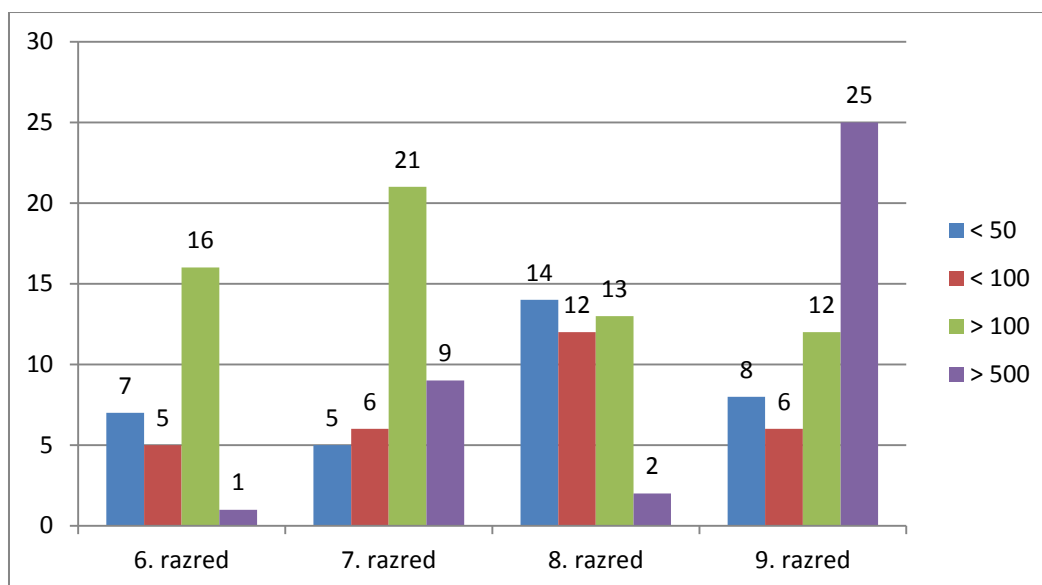
1. Ali uporabljaš Facebook?

Graf 1: Uporaba Facebooka

Od 203 anketiranih učencev je 172 (84 %) anketiranih potrdilo, da uporablja Facebook. V osmem in devetem razredu ga uporablja po 51 učencev (85 %), v sedmem 41 (80 %) in šestem 29 (90 %). V sedmem razredu si en učenec želi imeti Facebook, v devetem razredu so to trije učenci.

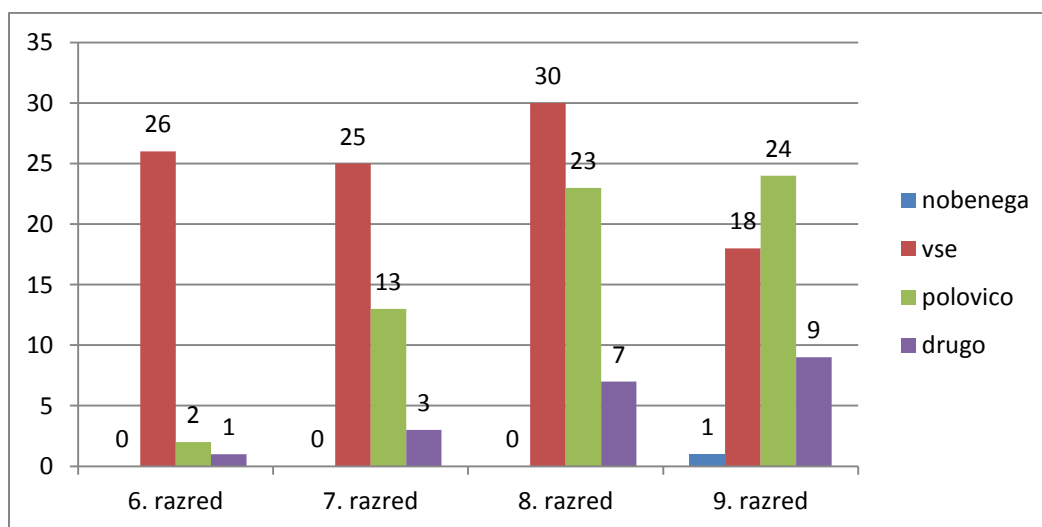
2. Koliko prijateljev imaš?

Graf 2: Število prijateljev

Manj kot 50 prijateljev ima 34 (19 %) učencev, kar predstavlja slabo petino anketiranih. 29 (17%) učencev ima manj kot 100 prijateljev. 62 (36 %) učencev ima več kot 100 prijateljev. Vsekakor izstopa podatek, da ima 37 (21 %) učencev med 100 in 500 prijateljev, od tega 25 (28 %) devetošolcev.

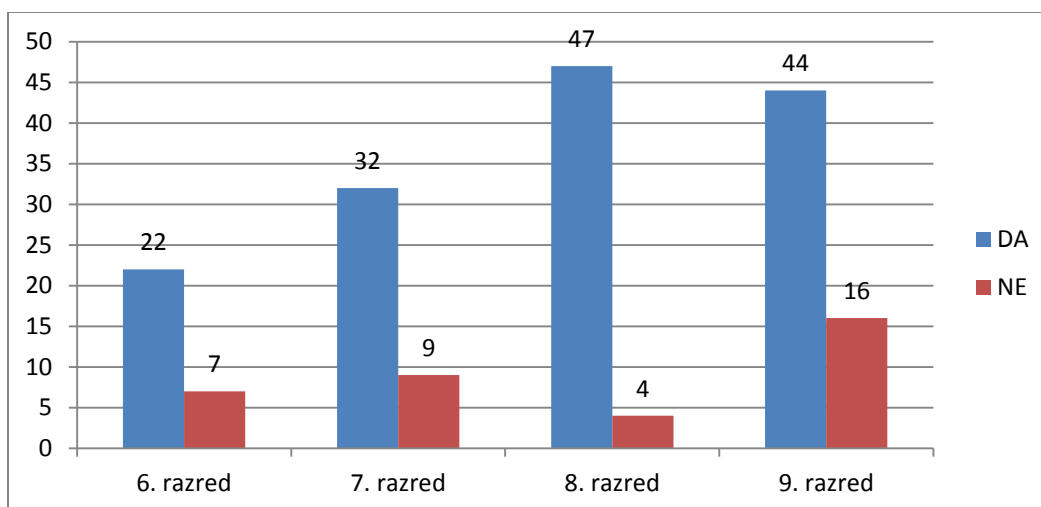
3. Koliko od njih jih osebno poznaš?

Graf 3: Osebno poznanstvo prijateljev

99 (58 %) učencev pozna vse svoje prijatelje na Facebooku, 62 (36 %) učencev pozna le polovico. Ni presenetljivo, da izstopajo devetošolci, saj jih ima slaba tretjina med 100 in 500 prijateljev.

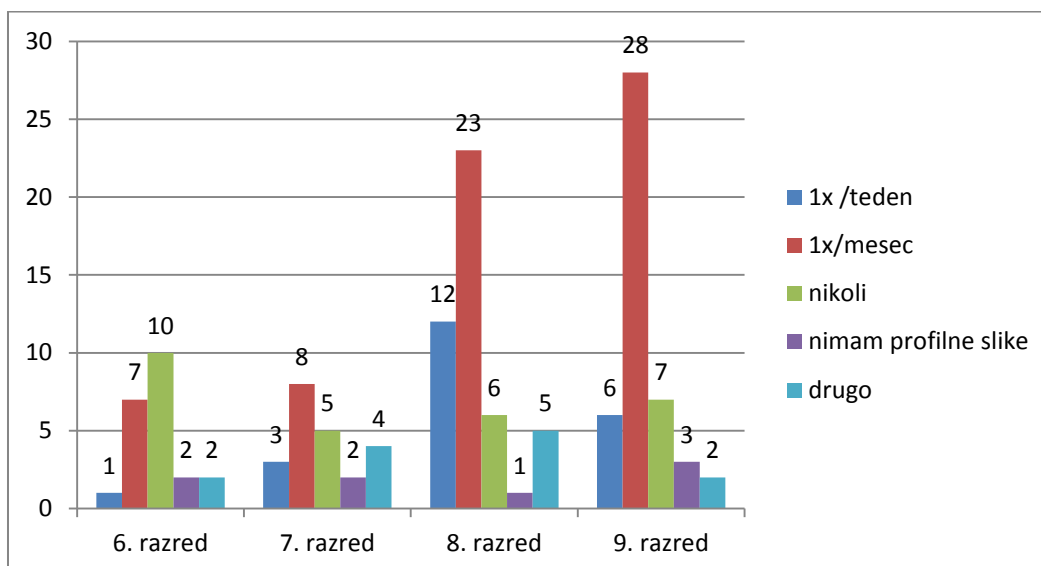
4. Ali objavljaš svoje fotografije na Facebooku?

Graf 4: Objavljanje fotografij na Facebooku

Od 172 vprašanih jih 145 (84 %) objavlja svoje fotografije, največ v osmem in devetem razredu.

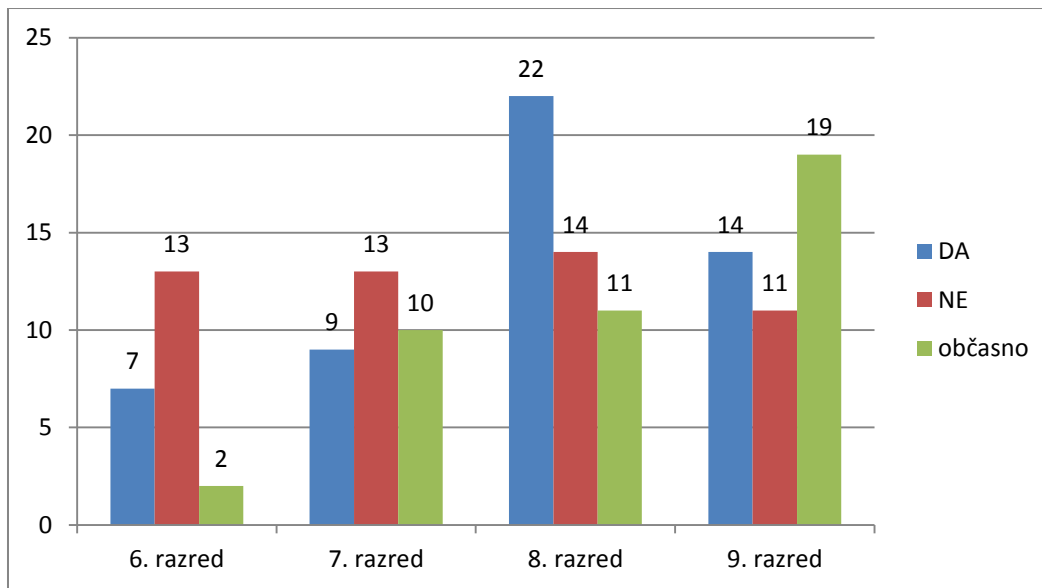
5. Kolikokrat menjaš svojo profilno sliko?

Graf 5: Menjava profilne slike

66 (45 %) učencev menja profilno sliko enkrat mesečno. Zopet prednjačijo učenci osmih in devetih razredov. 21 (15 %) učencev menja sliko enkrat tedensko, tu velike razlike med razredi ni, 28 (19 %) učencev pa profilnih slik ne menjuje. 8 (6 %) anketiranih nima profilne slike. Ostali učenci (15 %) niso podali jasnega odgovora..

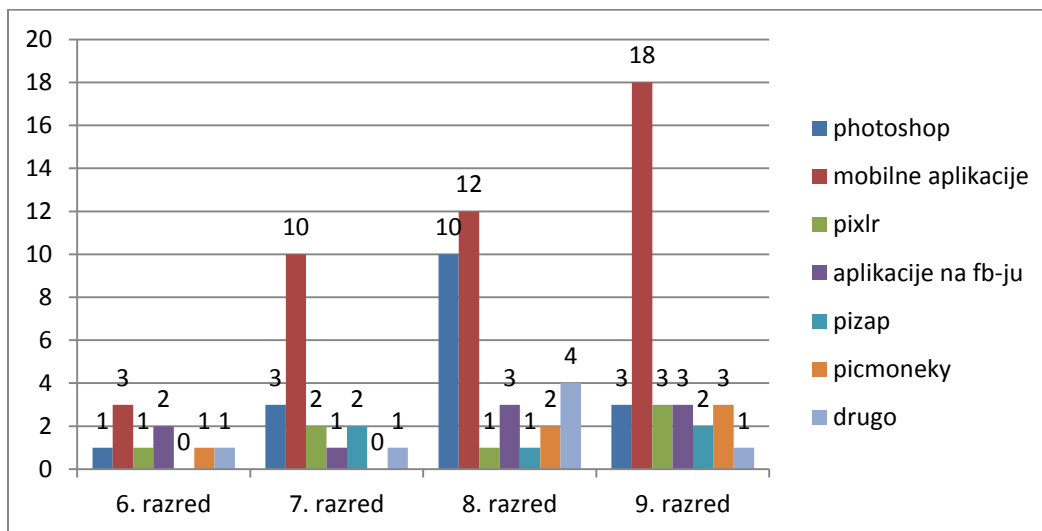
6. Uporabljaš retuširanje preden objaviš sliko?

Graf 6: Uporaba retuširanja

52 (36 %) učencev redno retušira svoje fotografije, 42 (29 %) učencev retušira svoje slike občasno. 51 (36 %) vprašanih ne retušira svojih fotografij.

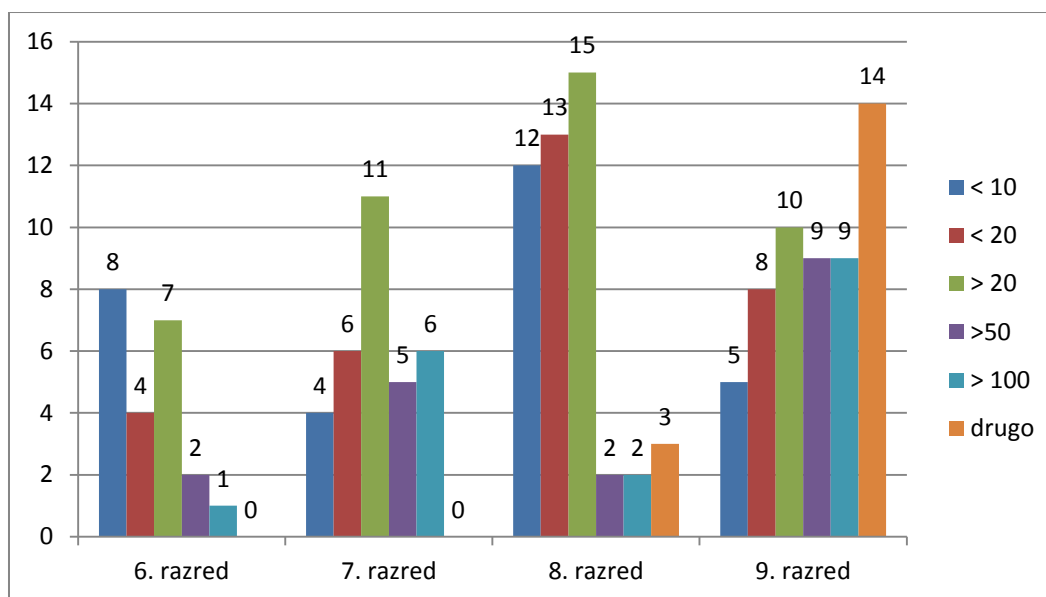
7. Kateri program uporabljaš?

Graf 7: Uporaba programov

43 (29 %) anketirancev uporablja za retuširanje mobilne aplikacije, 17 (12 %) jih uporablja photoshop. Ostali uporabljajo: 9 (6 %) aplikacije na Facebooku, 7 (5 %) pixir, 7 (5 %) drugo, 5 (4 %) picmonkey in 5 (4 %) pizap.

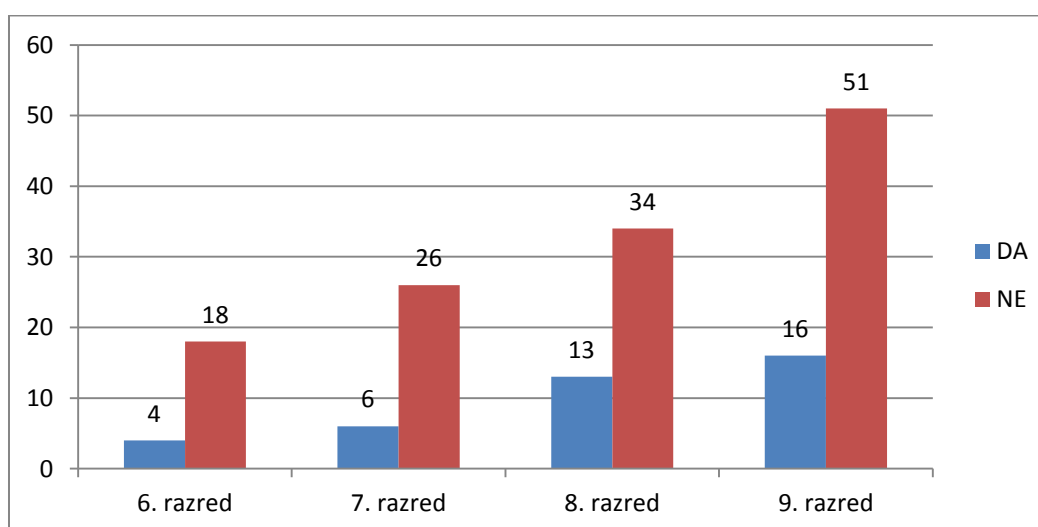
8. Koliko lajkov imaš povprečno na fotografiji?

Graf 8: Lajki na fotografiji

29 (20 %) učencev ima na fotografijo manj kot deset lajkov, 31 (21 %) učencev ima do dvajset lajkov, 43 (30 %) učencev ima več kot dvajset lajkov. 18 (13 %) anketirancev ima do petdeset lajkov, enako število velja za anketirance, ki imajo do sto lajkov. 17 (5 %) učencev ni izbralo nobene od ponujenih možnosti.

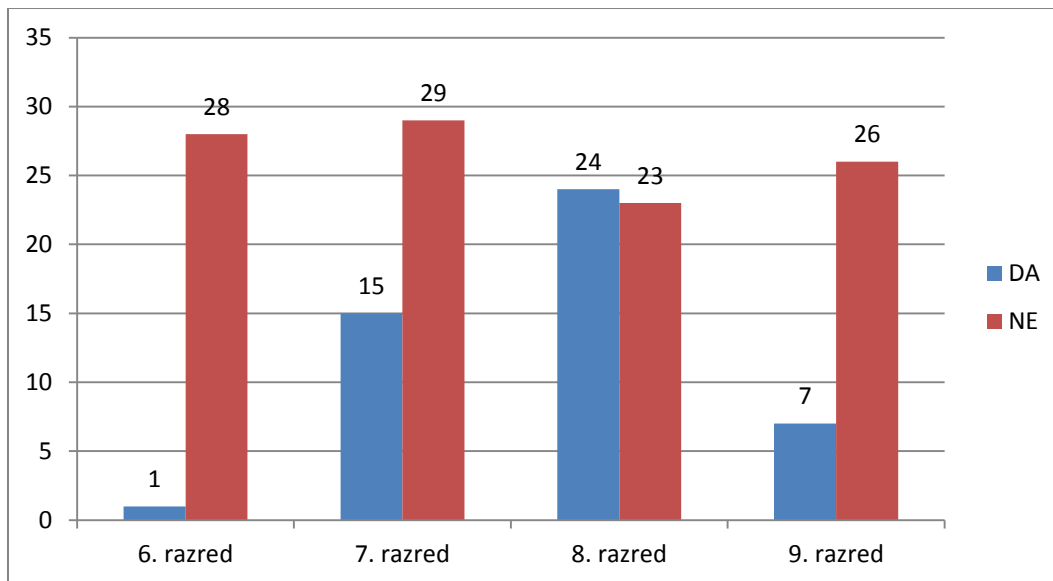
9. Ali kdaj lajkaš svojo fotografijo?

Graf 9: Lajkanje svoje fotografije

39 (27 %) učencev lajka svojo fotografijo, od teh jih je največ iz devetega razreda, sledijo jim osmošolci.

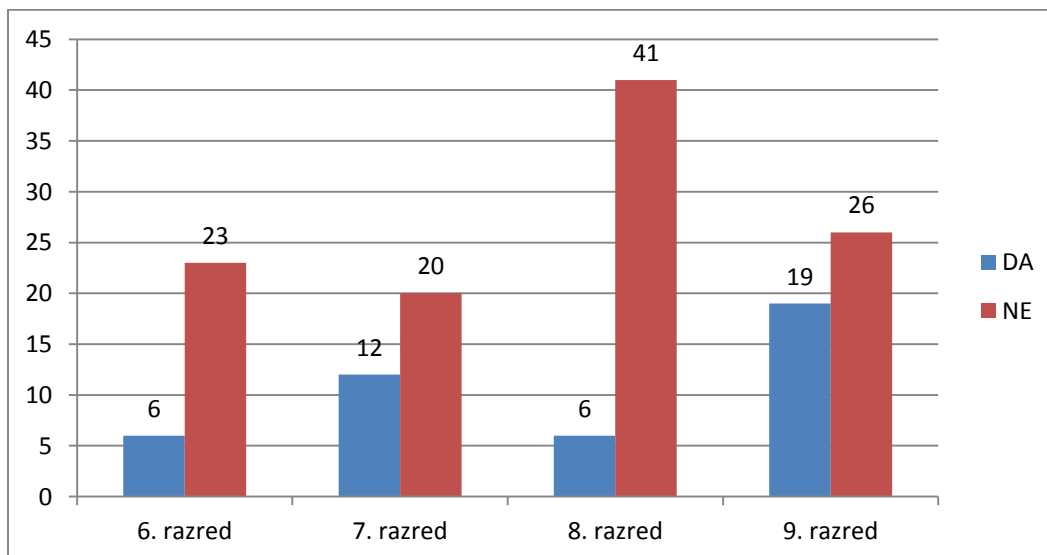
10. Si kdaj doživel kritiko/nasilje na Facebooku

Graf 10: Kritika/nasilje na Facebooku

47 (31 %) učencev je v preteklosti že doživel kritiko, oz. verbalno nasilje. 106 (69 %) anketirancev pa s tem nima izkušenj.

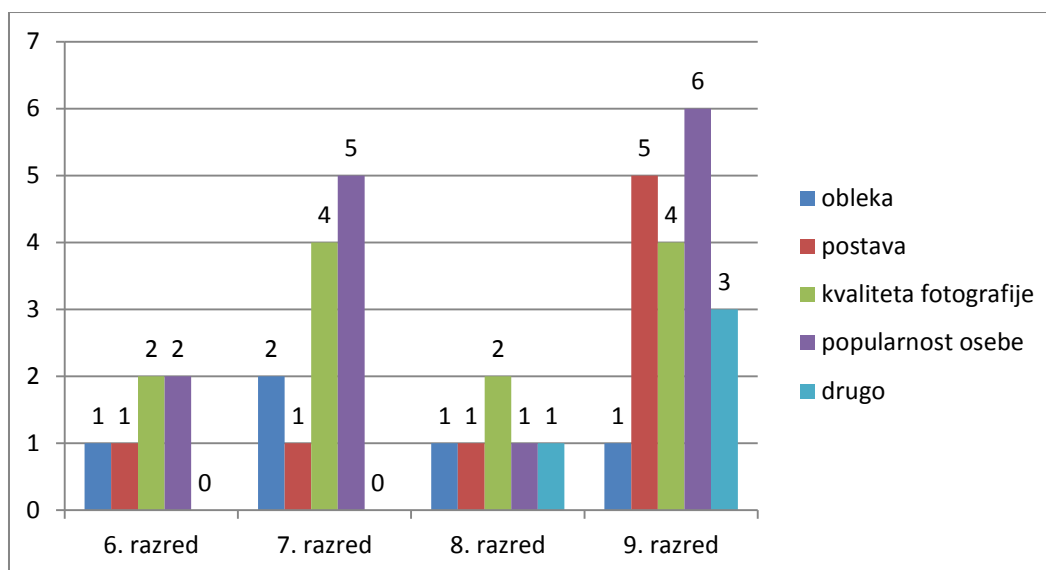
11. Imaš tudi ti kdaj žaljive pripombe?

Graf 11: Žaljive pripombe

43 (19 %) anketirancev je že kritiziralo ali žalilo uporabnike Facebooka, dve tretjini oz. 110 (81 %) učencev pa tega ni počelo.

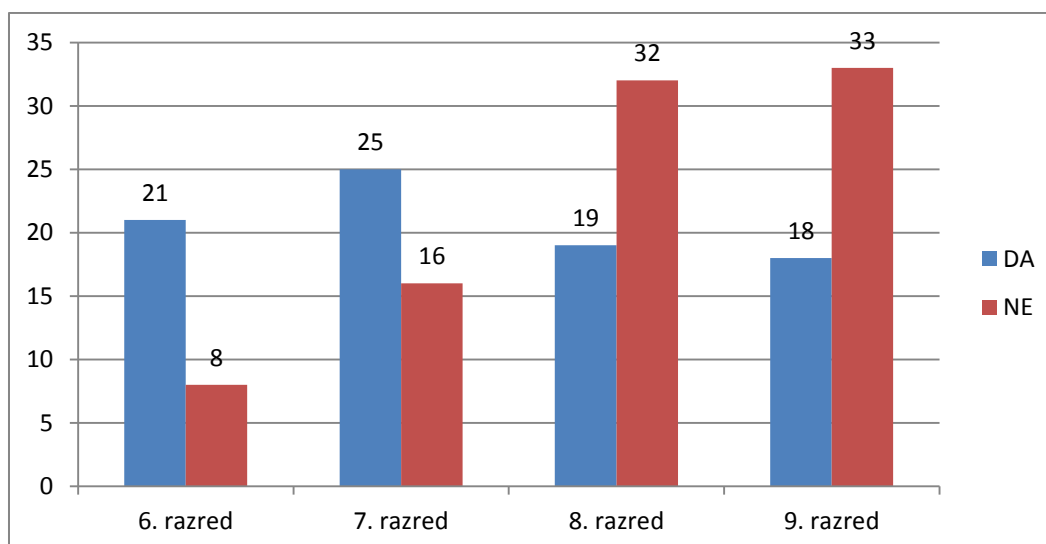
12. Glede česa imaš žaljive pripombe?

Graf 12: Vrsta žaljivih pripomb

14 (33 %) učencev ima žaljive pripombe glede popularnosti, 12 (28%) učencev moti postava, 8 (18 %) kvaliteta fotografije in 5 (12 %) obleka ljudi, ki objavljajo fotografije na Facebooku. Štirje (9 %) učenci se glede odgovora niso opredelili.

13 Ali imajo starši nadzor nad Facebookom?

13:Nadzor staršev

83 (48 %) učencev je potrdilo, da jih starši nadzorujejo pri uporabi Facebooka, 89 (52 %) učencev tega nadzora nimajo. Največ je učencev osmega in devetega razreda, kjer je brez nadzora staršev kar 65 (64 %) učencev.

4.3 Intervju z gospo Teo Žgajner, svetovalno delavko

Na šoli smo že imeli nekaj primerov, na katere so nas v večini opozorili starši in pri katerih je šlo za zasmehovanje in norčevanje iz sovrstnikov na različnih internetnih straneh. Ti primeri so se nanašali na norčevanje iz učencev glede njihovih lastnosti, ki pa so v pogostih primerih tudi izmišljene. V nekaterih primerih taka dejanja otroke privedejo do zelo težavnih situacij, saj so otroci v najstniškem obdobju zelo ranljivi in dojemljivi za razne provokacije. Pogosto se s tem ne znajo soočiti na pravičen način oziroma začnejo zaradi takih provokacij hujšati, spreminjati vedenje, postanejo zelo zaprti, izogibajo se družbe itd. V takih primerih so odgovorni tako otroci kot starši. Otroci, ki morajo v takih primerih obvezno obvestiti starše in starši, ki morajo imeti vpogled na otrokovo udejstvovanje na internetu. V enem primeru, za katerega smo v šoli vedeli, so se starši aktivno vključili v primer, stvar raziskali, otrokom uvedli nadzor nad dostopom do tveganih strani in stvar se je rešila. V drugem primeru pa so starši osnovnošolca, ki je bil tisti, ki je pisal zelo neprimerne stvari na spletne strani, bili o tem obveščeni, pa se na dejanje niso odzvali. V vsakem primeru so starši otrok tisti, ki morajo vedeti kaj njihov otrok na internetu počne. Potruditi se morajo, da ga nadzirajo, določijo ure ko lahko internet uporabljajo in so daj in kdaj tudi zraven. S pomočjo staršev so takšne stvari hitro rešljive, v nasprotnem primeru, pa lahko na šoli pri takih zadevah bolj malo pomagamo.

5 RAZPRAVA

5.1 Kaj sva ugotovili?

Pred raziskavo sva postavili šest hipotez. Z različnimi raziskovalnimi metodami sva prišli do naslednjih ugotovitev:

Hipoteza 1: Večina anketirancev uporablja spletno stran Facebook.

To hipotezo lahko potrdiva. Večina anketirancev uporablja Facebook. V vseh razredih je uporaba višja od osemdeset odstotkov. Zanimivo je, da je največ uporabnikov Facebooka v šestem razredu. Raziskave, ki jih je objavila Fakulteta za varnostne vede dokazujejo, da je uporabnikov socialnih omrežij med mlajšimi otroci, starimi med 8 in 12 let, vedno več. Ti otroci imajo svoj profil, čeprav predpisi določenih spletnih socialnih omrežij predpisujejo starost vsaj 13 let. Facebook, Twitter in Google+ so samo nekatera aktualna spletna socialna omrežja, pri katerih lahko nezaveščeni otroci naletijo na nevarnosti, kot so kraja identitete, pošiljanje neprimernih vsebin (pornografija), zloraba osebnih podatkov, spletno nadlegovanje, kibernetško zasledovanje.../19/

Hipoteza 2: Povprečno imajo najmanj 200 prijateljev.

To hipotezo lahko ovrževa.

Več kot dve tretjini anketirancev ima manj kot dvesto prijateljev. Tisti, ki iz tega povprečja izstopajo, so devetošolci, kjer jih ima slaba tretjina med 100 in 500 prijateljev. Zanimiv je tudi podatek, da le dobra polovica učencev pozna vse prijatelje na Facebooku, več kot tretjina njih pa le polovico. Raziskava, objavljena v reviji *Personality and Individual Differences*, je pokazala, da imajo tisti, ki so se uvrstili visoko na vprašalniku o narcistični osebnosti, na Facebooku večje število prijateljev. /20/

/19/ BREČKO, L. Raba spletnih socialnih omrežij med otroki in nevarnosti <http://www.fvv.uni-mb.si/DV2013/zbornik/kriminologija/brecko.pdf> (13.1.2014).

/20/ Narcisi se na Facebooku večkrat označijo na fotografijah. Washington - MMC RTV SLO/STA, 19.3. 2012 (9.1.2014).

Hipoteza 3: Svoj profil posodablajo najmanj 2-krat na teden.

To hipotezo lahko ovrževa. Od 172 vprašanih jih 145 objavlja svoje fotografije, največ v osmem in devetem razredu. Slaba polovica anketirancev menja svojo profilno sliko enkrat mesečno, petina pa enkrat tedensko. Prav tako slaba petina svojih profilnih slik ne menja. Zaskrbljujoče je, da več kot dve tretjini učencev delno ali občasno retušira svoje fotografije. Že v prej omenjeni reviji *Personality and Individual Differences* so ugotovili, da se narcistične osebe večkrat označijo na fotografijah, ki jih objavijo, in pogosteje spreminjajo svoj status in svojo nosilno fotografijo. Uporabo Facebooka je z narcizmom, občudovanjem samega sebe, povezovalo že več predhodnih študij, tokrat pa gre za prvi pravi dokaz o neposredni povezavi med številom prijateljev na Facebooku in najnevarnejšimi elementi narcistične osebnostne motnje. Vse pogostejši so tudi dokazi, da mladi ljudje postajajo vedno bolj narcistični in obsedeni s samopodobo./20/

Kako priljubljen je nekdo na Facebooku, nam nakazujejo tudi lajki. Med našimi anketiranci je kar 83 odstotkov takšnih, ki imajo do petdeset lajkov. Samo trinajst odstotkov anketiranih ima več kot sto lajkov. Slaba tretjina učencev lajka svojo fotografijo, od teh jih je največ iz osmega in devetega razreda.

Hipoteza 4: Večina anketirancev je že doživela nasilje po spletu.

To hipotezo sva delno potrdili. Kljub temu da je le tretjina učencev doživljala kritike ali žaljenje po Facebooku, je ta podatek zaskrbljujoč. To obliko nasilja lahko opredelimo kot spletno nadlegovanje ali Cyber Bullying. Pomeni uporabo informacijskih in telekomunikacijskih tehnologij za premišljeno, ponavljajoče se in sovražno vedenje posameznikov ali skupin z namenom škodovati drugim. Skrb vzbuja nadlegovanje otrok s strani sovrstnikov, ki so za svoja leta morda nekoliko zrelejši in že obvladajo uporabo spleta v pozitivne in v negativne namene. Žrtev za norčevanje običajno ne ve, če ve, kaj dosti sama ne more storiti. Posledice nadlegovanja so lahko hude in dolgotrajne, saj gre za obliko psihičnega nadlegovanja./21/

Hipoteza 5: Anketirani so tudi sami že izvajali verbalno nasilje po spletu.

To hipotezo sva zavrgli. Manj kot petina učencev izvajalo verbalno nasilje na Facebooku. Tretjina njih je kritizirala popularnost, postavo in obleko vrstnikov, ki objavljajo fotografije. Manj jih moti kvaliteta fotografij, čeprav so kritični tudi do njih. Po mnenju Fakultete za varnostne vede v Ljubljani poteka večina spletnega nadlegovanja znotraj spletnih socialnih omrežij.

/21/ BREČKO, L. Raba spletnih socialnih omrežij med otroki in nevarnosti <http://www.fvv.uni-mb.si/DV2013/zbornik/kriminologija/brecko.pdf> (13.1.2014).

Informacijski pooblaščenec vključuje v primere metod spletnega nadlegovanja: ustvarjanje lažnih profilov, ustvarjanje sovražnih spletnih strani, **sovražni govor in žaljivke**, zasledovanje uporabnikov na spletu, krajo identitete, objavljanje posnetkov, zlorabe osebnih podatkov in objavljanje posnetkov, posnetih z mobilnimi telefoni na spletu. Kljub majhnemu odstotku anketirancev, ki so izvajali verbalno nasilje, pa je to nedopustno.

Hipoteza 6: Starši redno kontrolirajo svoje otroke pri uporabi Facebooka.

To hipotezo sva potrdili. Približno polovica staršev nadzira svoje otroke pri uporabi Facebooka, večina so to starši učencev iz šestega in sedmega razreda. Dve tretjini učencev osmega in devetega razreda pa nadzora staršev pri uporabi Facebooka nima. Predvidevamo, da je to povezano z zaupanjem staršev do svojih otrok, oziroma mišljenjem, da so otroci dovolj stari, da vedo za pasti socialnih omrežij. Po podatkih raziskave Fakultete za varnostne vede približno polovica najstnikov poskrbi, da njihov profil vidijo samo prijatelji, slaba tretjina ne ve, kako imajo nastavljen profil in komu so vidni njihovi podatki, desetina anketirancev pa ima nastavitve zasebnosti nastavljene tako, da so podatki na njihovem profilu vidni samo njim./22/

Ključnega pomena je, da najstniki vedo, kako varno uporabljati Facebook in ostala spletna omrežja. Previdni morajo biti pri objavi vseh informacij o sebi. Na internetu obstaja kar nekaj strani, ki dajejo natančna navodila, kako se mladostniki zaščitijo pred zlorabami na socialnih omrežjih. Na spletni strani Safe.si je navedenih veliko praktičnih nasvetov za varno uporabo socialnih omrežij. Strnemo jih lahko v naslednje.

- **Zaščita računalnika s požarnim zidom** in protivirusnim programom, ki ga je treba redno posodabljati. V primeru neznanja se poišče strokovna pomoč.
- **Postavitev računalnika v dnevni prostor** ter raziskovanje interneta skupaj z otroki. Pustiti otrokom, da tudi oni starše poučijo o novi tehnologiji.
- Prepoved interneta ni način reševanja težav. **Z otroki se je treba pogovoriti** o tem, kaj počnejo na spletu. Vohunjenje z različnimi programi ni najboljša rešitev in je poseg v otrokovo zasebnost. Otroci naj zaupajo svojim občutkom – če jim je zaradi česar koli na spletu neprijetno, naj staršem to povedo.
- Pomoč **otroku razumeti, kateri podatki so osebni**. Otroci na spletu naj ne objavljajo naslova bivanja, telefonske številke, naslova šole, naslova elektronske pošte in drugih pomembnih osebnih informacij. Priporočljivo je uporabljati vzdevek, ki ne razkriva popolnega imena in njihove identitete.
- Pogovor z otroki, naj na **spletnih socialnih omrežjih objavljajo samo fotografije, informacije, komentarje in videoposnetke, za katere jim je vseeno, če jih vidijo tudi drugi**. Poučiti jih moramo, da slike divjih zabav in žaljivi ter zbadljivi komentarji ne sodijo na splet, saj so tam na voljo vsem uporabnikom, in ko se enkrat objavijo, tam ostanejo za vedno.

/22/ BREČKO, L. Raba spletnih socialnih omrežij med otroki in nevarnosti <http://www.fvv.uni-mb.si/DV2013/zbornik/kriminologija/brecko.pdf> (13.1.2014).

- Priporočilo otrokom, naj **uporabljajo nastavitve zasebnosti**, s čimer omejijo, kdo vse lahko vidi njihov profil v družabnem omrežju. Prav tako je treba otroke poučiti o tem, kako se spreminjajo nastavitve. Predvsem si je treba vzeti čas in skupaj z otrokom občasno pregledati osebni profil, ter mu svetovati in pomagati zaščititi profil.
- Prav tako je pomembno otroke naučiti, da bodo **spoštovali zasebnost drugih**. Še posebej naj bodo previdni pri objavljanju osebnih podatkov drugih oseb in prijateljev brez njihovega dovoljenja, kamor sodijo tudi fotografije. Treba se je zavedati, da je takšno početje tudi kaznivo dejanje.
- Otroke je treba poučiti, da je **nadlegovanje preko interneta in drugih tehnologij nedopustno**. Z njimi se moramo pogovoriti o pravilih lepega obnašanja na spletu in o tem, kar je prav in kaj ne, ter da se to nikakor ne razlikuje od resničnega življenja. Otrokom je treba dopovedati, da imajo natipkane besede in fotografije veliko težo ter da lahko v resničnem življenju pustijo veliko posledic: Prizadenejo osebo, ki jih prejme, in naredijo slab vtis na tistega, ki jih pošilja. Starši lahko neprimerne vsebine, kontakte oziroma nadlegovanja prijavijo na sami spletni strani spletnega socialnega omrežja, kjer obstajajo mehanizmi za prijavo zlorab.
- Otrokom je treba **prepovedati** in jih **opozoriti na posledice sestajanja s »prijatelji« z interneta**. Moramo jim je pojasniti, da internetni prijatelji morda niso to, za kar se izdajajo.
- **Gesla** so skrivnost, zato **naj jih otroci ohranijo zase** in jih pogosto menjujejo. Otroci gesla za dostop do spletnih omrežij, elektronske pošte in programov za takojšnje sporočanje nemalokrat zaupajo svojim prijateljem in niti ne pomislijo, da se tudi najboljša prijateljstva lahko razdrejo. Vse to pa lahko privede do zlorabe gesel in medsebojnega obračunavanja, tudi tako, da nekdo v njihovem imenu piše neprimerne komentarje ali objavlja neprimerne fotografije oziroma videoposnetke.
- Otroka je treba ozavestiti, naj se **preko spletne kamere ne pogovarja s tujci**, sploh pa naj na njihovo morebitno željo ne kažejo intimnih delov svojega telesa, saj se lahko ti posnetki snemajo in znajdejo kjerkoli in kadar koli na spletu.
- Otroka je treba opozoriti, da za **dostop do spletnih socialnih omrežij nikoli ne uporablja javnih računalnikov (knjižnice, šole) ali nezaščitene brezžičnih omrežij**.
- Pomembno je tudi **ozaveščanje o spletnih goljufijah** na spletnih socialnih omrežjih
- Bernik (2011) je mnenja, da je otrokom treba razložiti, da **večje število prijateljev ne pomeni, da je nekdo boljši od njega**, in da je tovrstno tekmovanje lahko nevarno. Zato je pomembno, da starši skupaj z otroki pregledujejo otrokove prijatelje, se o njih pogovorita in odstranita osebe, ki jih otrok ne pozna.
- Osveščena uporaba interneta in spletnih socialnih omrežij je proces, za katerega moramo stalno skrbeti, ga nadgrajevati in ga ni moč kupiti. Potrebno je **stalno izobraževanje o nevarnostih in grožnjah, ki nam pretijo na internetu**, zato je pomembno, da se starši in učitelji udeležujejo različnih predavanj in izobraževanj in te prenesejo tudi na svoje otroke oziroma učence./23/

6 ZAKLJUČEK

Izdelava raziskovalne naloge je bila ves čas zanimiva in poučna. Na začetku sva temo, ki sva si jo izbrali, jemali bolj lahkotno. Pri iskanju literature in raziskovanju pa so se nama odpirale vedno nova poglavja in porajala nova vprašanja. Ugotovili sva, da je tema zelo kompleksna in posega na različna strokovna področja evropske in kazenske zakonodaje, psihoterapije, psihoanalize, varstvenih ved ... za katera sva premalo podkovani. Že pojmovanje narcizma na socialnem omrežju je, glede na stroko, predstavljeno zelo različno. S strani zakonodaje je to lahko kaznivo dejanje, s strani medicine, osebnostna motnja, ki se lahko sprevrže v bolezen, s strani vzgoje, je to lahko napačna vzgoja otroka. Ko sva analizirali rezultate ankete, ki so jo izpolnili učenci predmetne stopnje, sva sicer zaznali nekaj značilnosti narcizma, ki so se nanašale na profilno sliko, menjavo in retuširanje le-te in izvajanje nasilja na Facebooku. Kolikor pozna najine sošolce in sosošolce, bi za nekatere lahko predvidevali, da so narcisoidni, glede na to, kakšen odnos imajo do ostalih in kako visoko mišljenje imajo o sebi. Za pravo oceno pa to vsekakor ni dovolj.

Tisto, kar se nama zdi bolj zaskrbljujoče pa je, kako ranljivi smo najstniki na spletu. Misliiva, da o zlorabi na spletu in socialnih omrežjih vemo premalo in da se premalo zavedamo nevarnosti zlorabe osebnih podatkov, spletnega nadlegovanja ali sekstinga. Tudi starši, po podatkih ankete svoje otroke nadzira le slaba polovica njih, so o zlorabah premalo poučeni. In navsezadnje šola. Učence bi morali poučiti o varni uporabi spleta in socialnih omrežij že v drugi triadi, saj Facebook uporabljajo že osem- in devetletniki, čeprav je do trinajstega leta uporaba nedovoljena. Zlasti pri predmetu domovinska in državljanska kultura in etika bi lahko nekaj ur namenili varni uporabi interneta. Na spletni strani Informacijskega pooblaščenca Republike Slovenije in spletni strani safe.si je veliko koristnih informacij in napotkov namenjenih tako otrokom, staršem in učiteljem. Najdemo jih v obliki brošur, filmčkov, delavnic in priporočil.

Naj zaključiva s citatom Bernika s Fakultete za varnostne vede: *»Osveščena uporaba interneta in spletnih socialnih omrežij je proces, za katerega moramo stalno skrbeti, ga nadgrajevati in ga ni moč kupiti. Potrebno je stalno izobraževanje o nevarnostih in grožnjah, ki nam pretijo na internetu, zato je pomembno, da se starši in učitelji udeležujejo različnih predavanj in izobraževanj in te prenesejo tudi na svoje otroke oziroma učence«.* /24/

7 PRILOGE

Pozdravljeni! Sva učenci osmega razreda, Neža in Ajda ter izdelujeva raziskovalno nalogo z naslovom Narcizem na Facebooku. Narcizem je pojav, ko se »zaljubiš« v samega vase. Prosiva, da na anketo odgovarjaš resno, saj nama bodo dobri rezultati zelo pomagali pri izdelavi raziskovalne naloge. Že vnaprej hvala za odgovore!

Spol: M Ž

Razred: 5 6 7 8 9

1. Ali uporabljaš FB? (Če ga uporabljaš, odgovori še na naslednjih 9 vprašanj.)

- DA
- NE
- Želim si imeti FB
- Drugo: _____

2. Koliko prijateljev imaš?

- Manj kot 50
- Manj kot 100
- Več kot 100
- Več kot 500

3. Koliko od njih jih osebno poznaš?

- Nobenega
- Vse
- Polovico
- Drugo: _____

4. Objavljaš svoje slike oz. posnetke na FB?

- DA
- NE

5. Kolikokrat menjaš svojo profilno sliko?

- Enkrat na teden
- Enkrat na mesec
- Nikoli
- Nimam profilne slike
- Drugo: _____

6. Uporabljaš retuširanje preden objaviš sliko? (Če si odgovoril s DA, odgovori tudi na naslednje vprašanje.)

- DA
- NE
- Občasno

7. Kateri program uporabljaš?

- Photoshop
- Mobilne aplikacije
- Pixl
- Aplikacije na fbju
- Pizap
- Picmonkey
- Drugo: _____

8. Koliko lajkov imaš povprečno na sliki?

- Manj kot 10
- Manj kot 20
- Več kot 20
- Več kot 50
- Več kot 100
- Drugo: _____

9. Kdaj lajkaš svojo sliko?

- DA
- NE

10. Si kdaj doživel kritiko/ nasilje na FB?

- DA
- NE

11. Imaš tudi ti kdaj žaljive pripombe?

- DA
- NE

12. Kaj/glede česa?

- Obleka
- Postava
- Kvaliteta fotografije
- Popularnost osebe
- Drugo: _____

13. Imajo starši nadzor nad FB-jem?

- DA
- NE

8. VIRI IN LITERATURA

8.1 Pisni viri

1. Kečanović, S., Prijateljstvo in narcizem na spletnih socialnih omrežjih, diplomsko delo, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, 2009.
2. Berlot, E., Prepoznavanje narcizma na Facebooku, Mladi za napredek Maribora, 2011.
3. Narcisi se na Facebooku večkrat označijo na fotografijah. Washington - MMC RTV SLO/STA, 19.3. 2012.
4. CRNOVIĆ, D. Moj ego je težak 500 prijateljev, Slovenci v spletnih socialnih omrežjih *Mladina* 50.
5. ZUCKERBERG, M. Facebook. com na <http://sl-si.facebook.com/> (29.1.2014).

8.2 Spletni viri

1. / RIS /<http://www.ris.org/index.php?fl=2&lact=1&bid=9805&par/> (2.2.2014).
3. RIS /<http://www.ris.org/index.php?fl=2&lact=1&bid=11980&parent=27?/> (4.2.2014).
4. Uporaba interneta in njegov vpliv na vsakdanje življenje mladih. http://student.pfmb.uni-mb.si/~dkorpar/e-prirocnik/vpliv_interneta_facebook_mladi.html/ (9.1.2014).
5. Socialno mreženje: sporazum Komisije za varnejšo spletno uporabo med največjimi internetnimipodjetji. http://ec.europa.eu/information_society/activities/social_networking/index_en.htm/.
6. Vpliv socialnih omrežij na mladostnike /<http://novice.najdi.si/predogled/novica/d05294c33d95fabfeffecf72416ed141/Planet-Siol-Net/Lepota-in-zdravje/Vpliv-socialnih-omre%C5%BEij-na-mladostnike> (13.1.2014).
7. Kazenski zakonik /<https://zakonodaja.com/zakon/kz/187-clen-prikazovanje-izdelava-posest-in-posredovanje-pornografskega-gradiva> (13.1.2014).
8. BREČKO, L. Raba spletnih socialnih omrežij med otroki in nevarnosti, <http://www.fvv.uni-mb.si/DV2013/zbornik/kriminologija/brecko.pdf> (13.1.2014).
9. ILIN, B. Značilnosti in razvoj patološkega narcizma. /<http://narcisticnaosebnostnamotnja.weebly.com/zna269ilnosti-in-razvoj-patoloscaronkega-narcizma.html/> (13.12.2013).
- /10/GERDINA, T. Narcistična osebnostna motnja.2008 /<http://www.viva.si/Psihijatrija/2786/Narcistična-osebnostna-motnja-1-del/> (13.12.2013).
11. Safe. si / <http://safe.si/podrocja/druzabna-omrezja/facebook> (27.2.2014).